

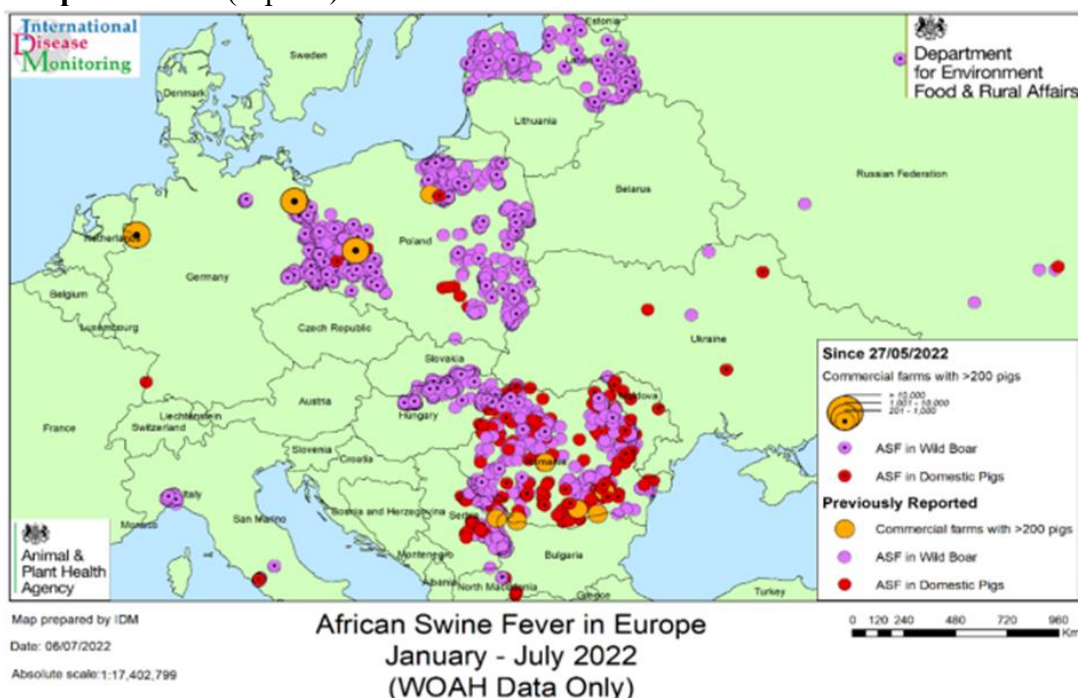
НАУЧНА ОЦЕНКА

Разпространение на африканската чума по свинете в Европа през 2022 г. и оценка на риска за новия сезон 2022/2023 г.

(актуализация на научни становища на ЦОРХВ от 1.07.2021 г.¹ и от 24.01.2022 г.²)

Съдържание:

- I. Цели на становището (стр. 2)
- II. Характеризиране на опасността (стр. 2)
- III. Преглед на ситуацията с разпространението на вируса на АЧС (ASFV) за периода януари – ноември 2022 г. в държавите членки на ЕС и трети страни (хронология) (стр. 3)
- IV. Разпространение на АЧС в България през 2022 г. (стр. 7)
- V. Новият епидемиологичен сезон 2022/2023 г. в Европа (стр. 10)
- VI. Оценка на риска (стр. 10)
- VII. Заключение (стр. 11)
- VIII. Препоръки (стр. 12)
- IX. Литература (стр. 13)
- X. Приложение (стр. 14)

¹ ЦОРХВ, Актуализирано научно становище за оценка на риска от АЧС за промишленото свиневодство в Р. България в светлината на най-новите тенденции за осъществяване на биосигурност на фермите и прилагане на съвременен подход, осигуряващ безопасна търговия със свинско месо по стандартите на ОИЕ, (DOI 10.5281/zenodo.5054330); <https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%BA%D0%B8%D0%BF-%D0%A6%D0%9E%D0%A0%D0%A5%D0%92-%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D0%90%D0%A7%D0%A1-%D0%B7%D0%B0-n-71-1561>

² Актуална информация за заболяването африканска чума по свинете в Италия, Северна Македония и Европа с бърза оценка на риска (DOI 10.5281/zenodo.5896563); <https://corhv.government.bg/%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A4-%D0%94-%D0%A0-%D0%93%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%98-%D0%93%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%98%D0%95%D0%92-%D0%94%D0%92%D0%9C%D0%9D-%D0%97%D0%9E%D0%9E%D0%98%D0%9D%D0%96-%D0%94-%D0%A0-%D0%9D%D0%90%D0%94%D0%95%D0%96%D0%94%D0%90-%D0%9B%D0%A3%D0%9A%D0%90%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%90-%D0%9E%D0%9D%D0%A1-%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%9D%D0%90-n-71-1743>

I. ЦЕЛИ НА СТАНОВИЩЕТО

Настоящото становище има за цел да направи обобщен преглед на епизоотичната обстановка с африканската чума по свинете (АЧС) в Европа и държавите от Европейския съюз (ЕС) в периода януари – ноември 2022 г. и да определи тенденциите за разпространение на заболяването през новия епидемиологичен сезон 2022/2023 г.

Центърът за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) оцени рисковете за промишленото свиневъдство в Р. България и дава препоръки и насоки за предпазване на свиневъдните обекти от навлизане на вируса.

II. ХАРАКТЕРИЗИРАНЕ НА ОПАСНОСТТА

Африканската чума по свинете (АЧС) е силно заразно вирусно заболяване по домашните и дивите свине, характеризиращо се с висока температура, хеморагична диатеза, възпалителни и некротични промени в различни органи и тъкани. Заболяването протича в свръхостра, остра, подостра и хронична (латентна) форма. Смъртността обикновено е близо до 100%.

Причинителят на заболяването е ДНК-съдържащ вирус, род *Asfarvirus*, семейство *Asfarviridae*, чувствителен към етер, формалдехид и хлорсъдържащи препарати. Източници на вируса са болните от африканска чума домашни и диви свине.

Вирусът на АЧС (ASFV) се разпространява чрез секретите, които отделят заразените свине в околната среда, чрез кръвта на животните (при клане на болни прасета, вкл. ранени диви свине могат да разнесат вируса в природата), чрез замърсена постеля, замърсени фуражи и вода, свинско месо и продукти, отпадъци от кланици и кухненски отпадъци със свински продукти. Преносители могат да бъдат кръвосмучещи насекоми, кърлежи, както и дрехи и обувки на хора и замърсено оборудване, и предмети.

Вирусът е с висока устойчивост, дълготрайно се запазва във външната среда, в замърсени със свински урина, кръв и фекалии помещения, в свински продукти, особено дълго в замразено месо, дори пушеното месо задържа вируса, в труповите на мъртви диви свине, които при разлагането разпространяват заразата в продължение на месеци. Всеки контакт на дива свиня с труп или с не дезинфекцирано място, на което е имало труп на заразна дива свиня води до заразяване с вируса на АЧС. Ловните кучета също механично могат да пренасят вируса.

Африканската чума по свинете се разпространява светкавично. Вирусът може да се разпространи на големи площи за няколко дни. Характерни са също т.нар. скокове на заболяването на големи разстояния, при което вирусът се пренася чрез замърсени облекло, предмети или свински продукти.

Няма ваксина срещу АЧС, въпреки че се правят разработки в няколко държави, а тези във Виетнам вече са на етап тестване върху свине. Мерките за контрол се основават на откриване на инфекция (вирус и/или специфични антитела) с помощта на лабораторни методи, унищожаване на всички свине в огнището на АЧС, дезинфекция и карантин, установяване на няколко зони около огнището с прилагане на различни контролни и предпазни мерки в тях.

Африканската чума по свинете традиционно е ендемична за Субсахарска Африка и италианския остров Сардиния (Генотип I), със спорадични епидемии, засягащи редица страни през 20 век. През 2007 г. ASFV се разпространи в Грузия, Армения и Азербайджан, а впоследствие и в Руската федерация, Украйна и Беларус (Генотип II). През 2014 г. четири държави от Европейския съюз се заразиха (Литва, Полша, Латвия и Естония). Въпреки мерките за превенция и контрол, АЧС продължи да се

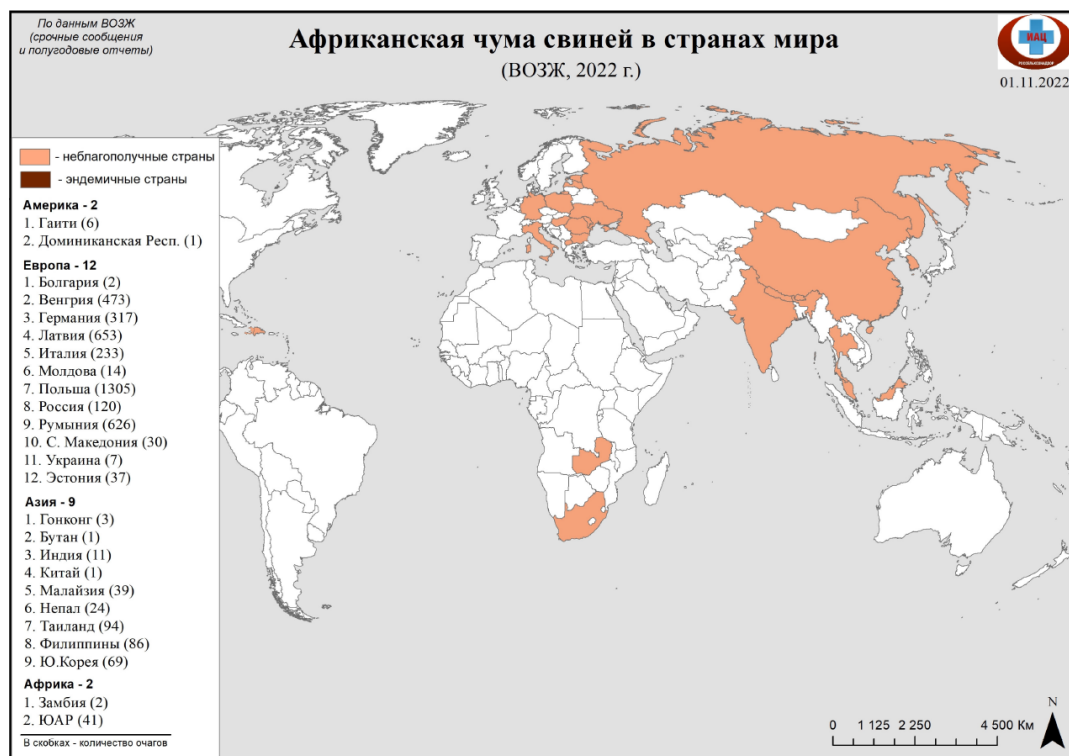
разпространява и повече европейски страни (Молдова, Чехия, Румъния, Унгария, България, Белгия, Сърбия и Словакия, Италия, Германия, Северна Македония) съобщиха за болестта между 2014 г. и 2022 г. През август 2018 г. Китай официално съобщи за случаи в домашна свинеферма, а от август 2019 г. 32 китайски провинции са засегнати от болестта и повече от 1 170 000 животни са заклани. АЧС също е докладвана в Монголия, Виетнам, Камбоджа, Северна Корея, Лаос и Мианмар, както и в Доминиканската република и Хаити.

В световен мащаб от 2020 г. и към 20 октомври 2022 г. АЧС е докладвана в 44 държави.

Заболяването причинява огромни загуби в сектор свиневъдство, като мъртвите и умъртвените диви и домашни свине в засегнатите страни от началото на 2020 г. до 20 октомври 2022 г. са над 1.9 млн.³ (без да са включени животните умъртвени в зоните около огнищата).

III. Преглед на ситуацията с разпространението на вируса на АЧС (ASFV) за периода януари – ноември 2022 г. в държавите членки на ЕС и трети страни (хронология)

И през изтеклия епидемиологичен сезон 2021/2022 г.⁴ АЧС продължава да създава проблеми в държавите, където вирусът е проникнал, като заплашва здравето и благосъстоянието на свинете. В Системата за обявяване на болести по животните на Европейската комисия (ADIS) различни държави-членки на ЕС продължават да съобщават за нови случаи на АЧС Генотип II – Карта 1 и Таблицы 1 и 2.

Карта 1: Разпространение на АЧС през 2022 г. по света (данни на OIE, обединени от Россельхознадзор⁵)

³ <https://www.woah.org/app/uploads/2022/10/asf-report22.pdf>

⁴ Епидемиологичен сезон е времето от 1 септември 2021 г. до 31 август 2022 г.

⁵ https://fsvps.gov.ru/sites/default/files/files/iac/foreign/2022/achs_mir_2022.pdf

Таблица 1: Огнища на АЧС по домашните свине в държавите-членки на ЕС в периода 01.01.2022 до 04.11.2022 г. по данни на ADIS ⁶

Държава	Брой огнища	Дата на докладване
България	2	28.01.2022г
Германия	3	07.02.2022
Италия	4	27.09.2022
Латвия	6	31.08.2022 г
Литва	15	20.09.2022 г
Молдова	11	30.09.2022 г
Северна Македония	28	26.10.2022 г
Полша	14	09.07.2022 г.
Румъния	286	04/11/2022
Сърбия	99	28/10/2022
Словакия	5	27.07.2022 г
Украйна	5	26.08.2022 г
Общо:	478	

Таблица 2: Огнища на АЧС по дивите свине в държавите-членки на ЕС в периода 01.01.2022 до 04.11.2022 г. по данни на ADIS

Държава	Брой случаи	Дата на последно докладване
България	293	03/11/2022
Германия	1348	04/11/2022
Италия	240	02/11/2022
Латвия	725	04/11/2022
Литва	222	04/11/2022
Молдова	3	15/08/2022
Северна Македония	5	28/10/2022
Полша	1654	04/11/2022
Румъния	386	03/11/2022
Сърбия	102	02/11/2022
Словакия	471	04/11/2022
Украйна	2	02/02/2022
Естония	42	04/11/2022
Унгария	497	02/11/2022
Общо:	5990	

⁶ https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-11/ad_adns_outbreaks-per-disease.pdf

Полша е страната с най-много огнища при диви свине, а **Румъния** продължава да е страната с най-много отчетени огнища при домашни свине.

През епидемиологичен сезон 2021/2022 г. отново броят на случаите при дивите свине е по-висок отколкото огнищата при домашните, както е видно на графика 1.

Пикът на случаите е в месеците ноември 2021 г. – март 2022 г. Броят на огнищата при домашните свине е значително по-нисък, в сравнение с дивите свине.

Графика 1: Брой случаи и огнища при диви и домашни свине за епидемиологичен сезон 2021/2022 г. по месеци за държавите от Европейския съюз (данните са извлечени от системата ADIS и обхващат периода от септември 2021 г. до август 2022 г.)

Италия за първи път в началото на 2022 г. потвърди случаи на АЧС генотип II. Там от 1978 г. продължават случаите на **генотип I**, който е ендемичен за о-в Сардиния. Първите случаи в континентална Италия на **АЧС, и то генотип II**, са от януари 2022 г. в Северозападна Италия (област Генуа) на над 800 км от най-близкото огнище в Източна Германия и на над 1 000 км от най-близкия случай при диви свине в Унгария и Словакия. По-късно е съобщено и за случай в парк в Рим (карта 1). През май 2022 г. при пътен инцидент в община Borgo Velino (област Риети) е открита мъртва дива свиня, с положителни резултати при изследваните проби, въпреки липсата на явна епидемиологична връзка или клинични признаци при други диви свине в същата област. Тъй като 4 месеца след този случай липсват други открити положителни случаи, италианските власти молят Европейската комисия (ЕК), случаят от май месец да се разглежда като предполагаем случай, а не да се счита за потвърден случай на АЧС.

За периода 01.01. – 25.10.2022 г. в **Италия** са докладвани 237 случаи на АЧС при диви и 4 огнища при домашни свине – област Лацио 49 (диви) и 1 (домашни), Лигурия – 65 (диви), Пиемонте – 119 (диви), о. Сардиния – 4 (диви) и 3 (домашни).

Държавите, в които вирусът е персистиращ в популацията на дивата свиня са Литва, Латвия, Полша, Румъния и Унгария и там ситуацията остава непроменена.

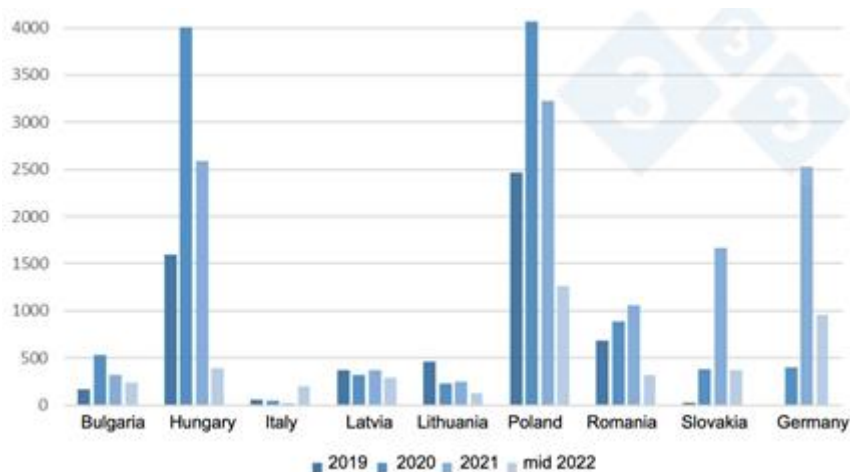
В **Германия**, след първоначалното проникване на вируса на АЧС през септември 2020 г., като през същата година са докладвани общо 403 огнища и 2525 – през 2021 г. Първите 4 огнища при домашни свине са докладвани през 2021 г. Заболяването продължава да се наблюдава предимно в популацията на дивите свине в областите

Бранденбург, Саксония и Мекленбург. От началото на епидемията до сега е съобщено за общо 7 огнища при домашни свине, от тях 4 са на територията на област Бранденбург. Останалите са в областите Мекленбург, Баден Вюртенбург и Долна Саксония.

От началото на 2022 г., до момента са потвърдени 3 огнища при домашни свине. През май 2022 г. **се наблюдават два големи скока** – потвърждение на огнище във ферма с 35 свине в област Баден Вюртенберг, на около 500 км от заразената зона на страната и приблизително на 7 км от френската граница и още 2 огнища през юли при домашни свине на около 20 км от холандската граница в индустриални ферми в Долна Саксония и Бранденбург. Положителните диви свине за АЧС са 1348 (до 4.11.2022 г.)

Украйна е съобщила само за 7 случая и огнища при диви и домашни свине на АЧС до момента от началото на 2022 г., като нито едно от огнищата не е в индустриална ферма. През 2021 година за същия период украинските ветеринарни власти са съобщили за 11 огнища на АЧС. Броят на огнищата на АЧС в Украйна непрекъснато намалява след 2018 г., когато е съобщено за 145 случая. През 2019 г. са 53 и през 2020 г. 28 огнища.

Всичките огнища в Украйна от 2022 г. са на запад от река Днепър: в Киевска, Черниговска, Житомирска и Кировоградска области. Властите са регистрирали само 3 огнища в малки ферми, 2 случая при диви свине и още 2, които са свързани със заразен с АЧС фураж. На изток от р. Днепър, където миналата година е съобщено за няколко огнища на АЧС в Херсонска и Запорожка области (в момента частично окупирани от руските сили), не е съобщено за нови случаи. Украинската асоциация на свиневъдите съобщава, че няма информация за настоящата ситуация с АЧС в Украйна, като междувременно съобщават, че в хранителните вериги вече се предлага дълбоко замразено свинско месо, тъй като е трудно да се открият охладени продукти. Твърде вероятно е да се увеличи вносът на свинско месо от Европа.

Графика 2: Развитие на огнищата на АЧС при домашни свине в ЕС от 2019 г. до средата на 2022 г.⁷

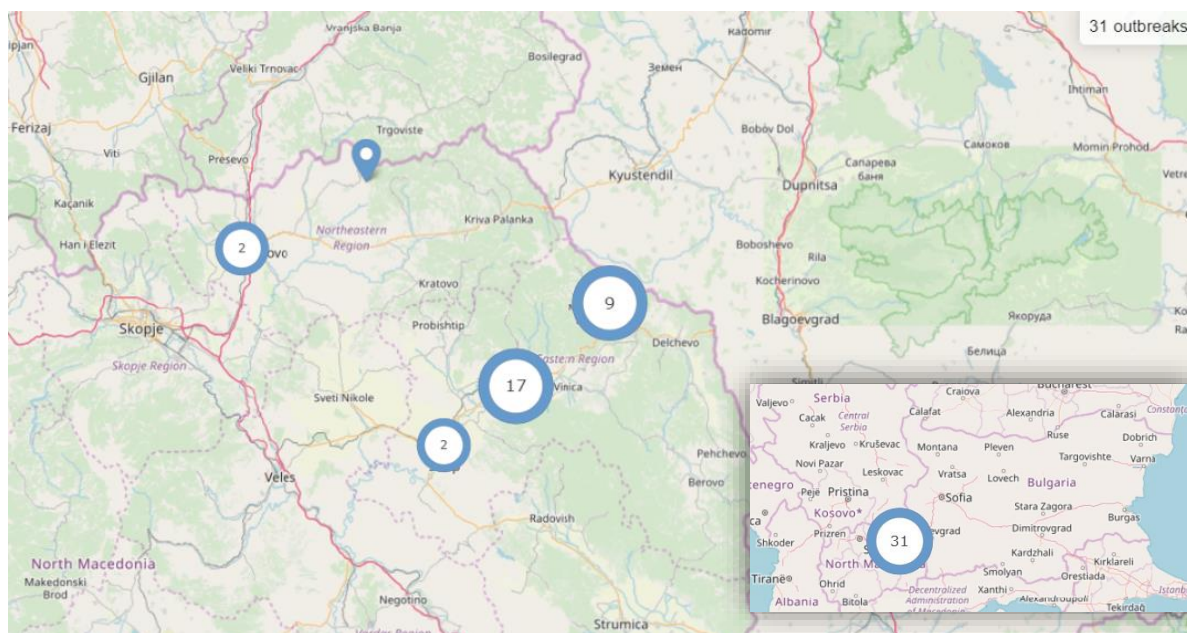
От съседните на България страни единствено от Турция не е постъпвало уведомление за заболяването АЧС.

В Гърция през февруари 2020 г. е съобщено за огнище на АЧС при домашни свине в област Серес. От тогава до момента няма обявени нови случаи.

⁷ https://www.pig333.com/latest_swine_news/analysis-of-asf-in-the-eu-through-mid-2022_18649/

Сърбия и Румъния продължават да съобщават за нови случаи и огнища при диви и домашни свине.

В западната ни съседка, **Северна Македония**, разпространението на АЧС постепенно се разраства. Първоначално заболяването се появи **през януари 2022 г.** в

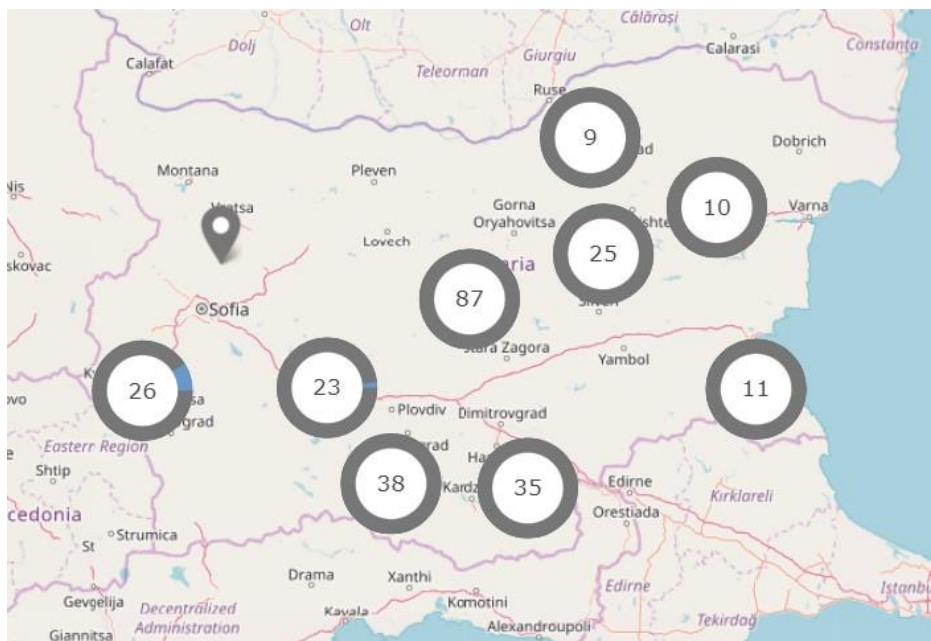

Карта 2: Огнища и случаи на АЧС в Република Северна Македония за периода 1 януари – 25 октомври 2022 г., според ADIS

село Драмче, Източна област, при домашни свине. Въпреки взетите мерки и депопулация, през март бяха открити 5 положителни проби при диви свине в община Делчево. През летните месеци юни и юли 2022 г. са потвърдени случаи при диви свине в новозаразената община Македонска Каменица. През август са засегнати и други нови общини – Кочани, Винаца, Чешиново. През септември има нови случаи в общините Карбинци и Щип, като в края на септември заболяването е потвърдено и при домашни свине (карта 2). Въведена е забрана за движение към и от заразената зона. В зоната определена за надзор е позволено движението само на свине, предназначени за клане в одобрени кланици от македонската Агенция за храна и ветеринарна медицина.

IV. Разпространение на АЧС в България през 2022 г.

За периода 01.01. – 1.10.2022 г. в ADIS България е обявила общо 265 случаи на АЧС при диви и домашни свине. От тях само 2 огнища при домашни свине в област Благоевград в началото на годината (14 и 24.01.2022 г.). Останалите 263 случаи на АЧС при диви свине са констатирани на почти цялата територия на България (с изключение на областите Монтана, Видин, Враца, Ловеч и Силистра) (карта 3). Последните съобщения за положителни диви свине (преди започването на ловния сезон) са от юли месец в областите Пловдив и Кюстендил.

Карта 3: Огнища и случаи на АЧС в България за периода 1 януари – 25 октомври 2022 г., според ADIS

В таблица 3 са посочени случаите и огнищата, съответно при диви и домашни свине в България през последните три години.

През 2020 г. България отчита двоен спад на интензитета на разпространение на АЧС в сравнение с 2019 г. През 2021 г. са отчетени значително по-малък брой положителни случаи, в сравнение с 2020 г. Тъй като календарната 2022 г. все още не е приключила не може да се посочи дали се очертава тенденция за намаляване на случаите при дивите свине.

Тенденцията за намаляване на случаите на АЧС при домашните свине определено е трайна с голям спад в констатираните огнища, което ни кара да вярваме, че прилаганите мерки за биосигурност в Р. България дават резултат.

Таблица 3: Брой докладвани случаи и огнища при диви и домашни свине в България (по данни на ADIS)

Година	Диви свине	Домашни свине	Общо
2020	553	19	572
2021	318	6	324
2022*	263	2	265

*Данните за 2022 г. са до 25 октомври 2022 г.

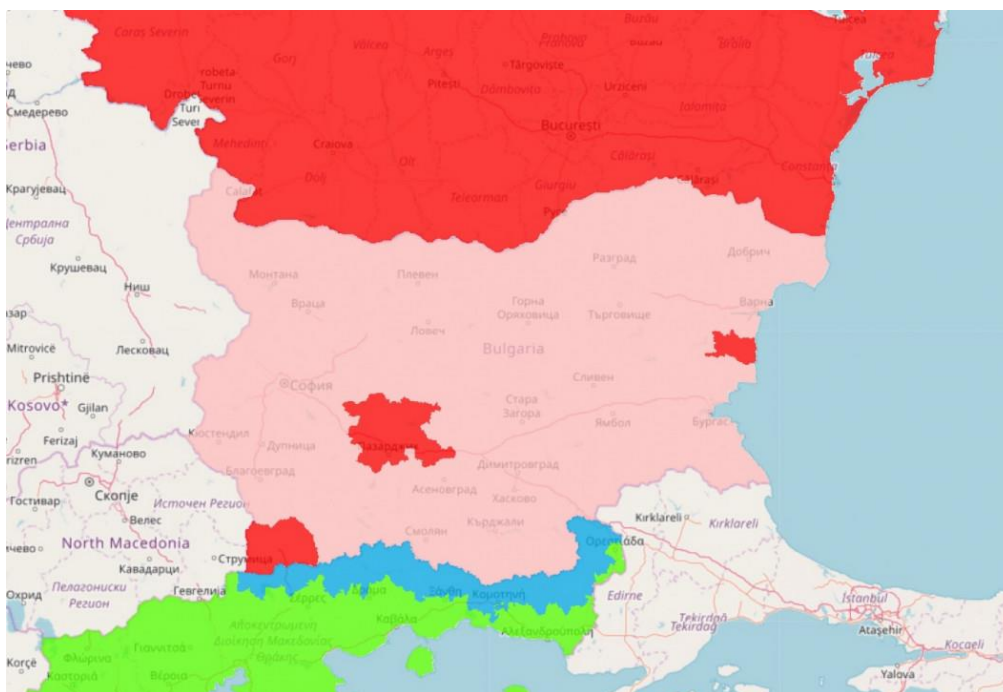
България стриктно спазва Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605, в който са разписани правилата за търговия с живи свине, свинско месо и продукти от свинско месо от държави, констатирани и докладвали случаи на Африканска чума по свинете при домашни и диви свине. Целта на регионализирането и въведените ограничения в териториите от Част III е да се предотврати разпространението на Африканска чума по свинете и да се защити единният пазар и международната търговия на Европейския съюз.

От 19 март 2022 година, съгласно изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605⁸, Европейската комисия облекчи ограниченията при производството и търговията на свине и свинско месо за България, наложени поради разпространението на АЧС. Паднаха ограниченията в цяла България с изключение на няколко общини в четири области – Благоевград, Пазарджик, Пловдив и Варна.⁹

Облекчаването на режима на търговия със свине и свински продукти стана възможно благодарение на ефективността на мерките за контрол на болестта Африканска чума по свинете при домашни свине в България.

В ограничителни **зони III** остават землищата на следните общини:

- За област Благоевград - Сандански, Струмяни и Петрич;
- За област Пазарджик – общините Пазарджик, Панагюрище, Лесичево, Септември и Стрелча;
- За област Пловдив – общините Пловдив, Хисар, Съединение, Марица и Родопи;
- За област Варна – Бяла и Долни Чифлик. (данни на БАБХ)

Карта 4: Ограничителни зони III (тъмно червено) и зони II – розово, съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 на територията на Р. България (БАБХ)

С облекчаването на ограниченията, свиневъдите от тези области могат да се възползват от облекчения в режима за търгуване на свинско месо и продуктите от него, произведени от местните ферми, в Европейския съюз.

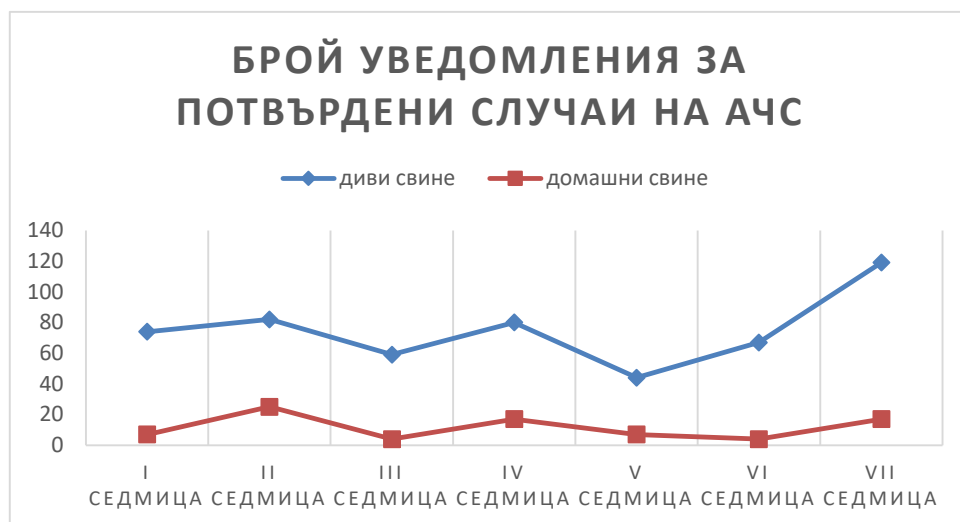
⁸ Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 на Комисията от 7 април 2021 година за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете (ОБ L 129, 15.4.2021г., стр. 1 – 64); https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/605/oj/bul

⁹ Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ)

V. Новият епидемиологичен сезон 2022/2023 г. в Европа

Настоящият епидемиологичен сезон започна на 1 септември 2022 г. През първите седмици в Европа не се наблюдава особена промяна при докладваните случаи при диви и домашни свине, но в периода 14 – 21 октомври 2022 г. (VII седмица) започва рязко увеличение на докладваните случаи при диви свине, съответно и на огнищата при домашни свине (графика 3).

За периода 1.09. – 30.10.2022 огнища и случаи на АЧС са докладвани в: Унгария (28), Германия (42), Италия (7), Латвия (161), Македония (11), Молдова (1), Полша (217), Румъния (102), Русия (19).

Графика 3: Потвърдени случаи и огнища на АЧС при диви и домашни свине за новия епидемиологичен сезон 2022/2023 (данните са извлечени от системата ADIS и обхващат периода от 02.09. – 21.10.2022 г.) за страните от ЕС

На 1 октомври 2022 г. в **България** стартира новият ловен сезон, с който се разрешава отстрел на диви свине. В системата ADIS, със задна дата, за **България** се съобщава за констатирани положителни случаи на АЧС при диви свине, които са от началото на октомври 2022 г. В изявление, Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) съобщава, че за периода 01 – 07.10.2022 г. са постъпили **400 броя проби за изследване за вируса на АЧС**, от тях **24 от диви свине са дали положителен резултат за АЧС**. Отново пак според БАБХ от началото на 2022 г. са постъпили над 3 400 проби за лабораторен анализ, при което са установени 360 положителни диви свине, което е 10.6% от общия брой проби.

VI. ОЦЕНКА НА РИСКА:

АЧС продължава да присъства при домашните свине в Източна Европа. Докато броят на огнищата на АЧС при домашни свине в Румъния намаляха през 2022 г., то случаите при диви свине се увеличиха и **Румъния продължава да се счита под ограничения в зона III¹⁰ и не може да изнася продукти от свинско месо**. АЧС все още циркулира сред диви свине в голяма част от Източна Европа, поради което рискът от проникване на вируса на АЧС чрез продукти от животински произход от засегнатите страни, особено от Румъния, включително и от нелегален внос, все още се счита за **ВИСОК**.

¹⁰ съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605

С настъпването на новия епидемиологичен сезон 2022/2023 г. **рискът по отношение на заболяването АЧС за България остава ВИСОК** поради повсеместното разпространение на заболяването в популацията на дивите свине у нас и в Европа, и **особено продължаващата тежка епидемиологична обстановка в съседна Румъния.**

Необходимо е усилията за ликвидиране на заболяването да продължат, за да не се допусне навлизане на вируса в свиневъдните стопанства и да се постигне прекатегоризиране и на останалите територии от България от зони III към зони II¹¹, **което ще облекчи още ограничителните мерки при търговията със свинско месо,** както и интегриран подход по отношение на популацията на дивите свине в България и съседните държави.

Особено предизвикателство за Българските ветеринарни власти в лицето на БАБХ представлява опазването на популацията от породата Източнобалканска свиня, тъй като при пасищното ѝ отглеждане трудно се постига необходимото ниво на биосигурност, и към момента стадата от ИБС са намалели значително с тенденция към изчезване.

В обобщение за България по отношение на АЧС може да се каже, че няма огнища в популацията на домашни свине от януари 2022 г., няма динамика в северната част на България от октомври 2020 г. и основните рискове остават при нетърговските ферми и стадата от Източнобалкански свине, които не оказват влияние върху основната търговия с живи свине/свински продукти. Мерките, които се прилагат по отношение на търговските стопанства в страната се разбират добре от операторите и са предпоставка за цялостно подобряване на свиневъдния сектор по отношение на болестите, превенцията и ранното откриване. Провежда се засилен кампания с местните управители и кметове за инвентаризация на свиневъдните стопанства, подобрена е официалната проверка за биосигурност в зоните с висок риск и се провеждат информационни кампании за ловците. (БАБХ)

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

От януари 2020 г. 10 държави са съобщили за първо появяване на АЧС в страната, докато 13 държави са съобщили за разпространението ѝ в нови зони. Само през 2022 г. 3 държави съобщиха за първото събитие на АЧС и 4 държави съобщават за първото появяване в зона. **Това подчертава непрекъснатото разпространение на болестта в нови страни и нови зони във вече засегнатите страни.**

Това разпространение потвърждава глобалната заплаха от болестта и подчертава значението на прилагането на мерки за биосигурност, система за ранно докладване и реагиране и поддържане на високо ниво на осведоменост за болестта сред всички участници във веригата на производство.

Вирусът на АЧС демонстрира способност да се разпространява на близки и големи разстояния до незасегнати преди това региони, като в повечето случаи е опосредствано от човешката дейност. Последните два случая в Германия представляват нови „скокове“ в разпространението на болестта, което е петото подобно събитие в Европа през 2022 г. Това е тревожно, тъй като изглежда, че нито един от тези случаи не е възникнал в резултат на движение на заразени прасета или диви свине. Вместо това, другите вероятни пътища са опосредстваните от човека транспорт на заразени продукти или замърсено оборудване/продукти. Това се потвърждава и от генотипизирането на вируса от новите огнища и епидемиологичните изследвания.

¹¹ съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605

В страните, които понастоящем са свободни от АЧС, основният фокус е насочен към предотвратяването на проникването на болестта на територията им. Контролът на заразните болести се осъществява най-добре чрез добри практики за биосигурност във фермите. Методите за надзор и контрол трябва да се извършват в самата свинеферма, както и в ендемични и съседни райони. Глобалната превенция може да се случи чрез предотвратяване на трансгранично и трансконтинентално разпространение чрез движение на животни и продукти.

В България тенденцията през последните четири години за намаляване на случаите на АЧС при домашните свине определено е трайна, с голям спад в констатираните огнища, което ни кара да вярваме, че прилаганите мерки за биосигурност в Р. България дават резултат. Тъй като календарната 2022 г. все още не е приключила не може да се посочи дали се очертава тенденция за намаляване на случаите при дивите свине. С настъпването новия епидемиологичен сезон 2022/2023 г. и откриването на лова на дива свиня на 1.09.2022 г. бяха открити нови случаи на АЧС при диви свине. Ето защо, общият риск от навлизане на вируса на АЧС в България от всички комбинирани пътища **остава ВИСОК**, поради редовното откриване на огнища и случаи на диви свине в Румъния и нови райони в Европа в резултат на медиирани от човека пътища, този конкретен път продължава и за България да се счита с **ВИСОК риск**.

VIII. ПРЕПОРЪКИ:

Световната организация по здравеопазване на животните (ОИЕ, WOAH) насърчава ветеринарните власти да останат бдителни и да прилагат научнообосновани международни стандарти и насоки в своите национални програми за превенция и контрол на заболяванията и призовава членовете да използват ваксини само ако имат доказана ефективност и безопасност.

Програмите за наблюдение, като част от система за ранно откриване на АЧС, трябва да бъдат адаптирани към местната епидемиологична обстановка и да обхващат домашните и дивите популации на свинете, тъй като предаването на АЧС на къси разстояния изглежда зависи до голяма степен от дивата природа, гъстотата на популацията от диви свине и тяхното взаимодействие със системите за отглеждане на свине с ниска биосигурност. Предаването на дълги разстояния може да бъде свързано с човешка дейност.¹²

Настоятелно се препоръчва на всички пътници да избягват да носят, купуват, поръчват по интернет или да изпращат продукти от свинско месо – например прясно или замразено месо, сушени меса, колбаси, салами или пастет – от засегнатите части от Европа и други засегнати страни. Граничния ветеринарномедицински контрол на багажа на пътниците следва да остане стриктен и да се изземват подобни продукти.

Всички свиневъди, независимо дали са стопанства с търговска цел или не, следва да останат бдителни и да гарантират, че посетителите или сезонните работници на техните стопанства не са имали скоршен контакт със свине, свински продукти, помещения за свине, диви свине (включително лов) или оборудване, свързано с такива дейности в засегнати региони в България, Европа или други засегнати части на света. Както при всяка биосигурност, тези мерки са толкова ефективни, колкото и хората, които ги прилагат, така че трябва да се осигури подходящо обучение.

От изключителна важност е да продължи стриктно да се спазва забраната за хранене на свине с кухненски отпадъци, хранителни отпадъци от кетъринг или продукти от свинско месо. Храненето на всякакви животни, независимо дали са свине, домашни

¹² <https://www.woah.org/app/uploads/2022/08/asf-report19.pdf>

птици, преживни животни или диви животни с кухненски отпадъци, е незаконно и има потенциал да причини значителна вреда. Всички гледачи на свине, производители на свине, дребни стопани и широката общественост следва да спазват забраната и да гарантират, че прасетата не се хранят с кухненски отпадъци или продукти от свинско месо.

Най-критичният инструмент за предотвратяване проникването на АЧС в свинефермите е стриктното и постоянно прилагане на всички предвидени мерки в един адекватен **план за биосигурност на стопанството**, който трябва да съдържа всички налични интервенции и стратегии за това как всеки елемент и промени в практиките за управление могат да бъдат приложени. Практиките за биосигурност включват всички мерки, насочени към минимизиране на риска от проникване на нови патогенни причинители във фермата.

С настъпването на зимния сезон, ЦОРХВ призовава всички фермери да бъдат изключително отговорни и стриктни относно прилаганите мерки за биосигурност във фермите си.

Именно сега е моментът да се извърши документална и физическа проверка на обектите, отглеждащи свине и в случай на необходимост да се коригират пропуските в мерките за биосигурност. Опитът на Германия и Италия със справянето на разпространението на АЧС сред популацията на домашната свиня показва, че независимо от проникването на вируса на АЧС при дивата свиня, строгите мерки за биосигурност задържат разпространението на вируса далеч от домашната свиня.

IX. Литература:

[World Organisation for Animal Health; https://www.oie.int/](https://www.oie.int/)

<https://www.woah.org/en/disease/african-swine-fever/#ui-id-2>

Department for Environment, Food and Rural Affairs; Updated Outbreak Assessment #27; African swine fever in Europe; 05 July 2022 Ref: VITT/1200 ASF in Europe;

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1089330/asf-europe-update-220705.pdf

Presentations from the PAFF Animal Health and Welfare committee meetings; African Swine Fever situation in Bulgaria SCoPAFF, 21.10.2022, BFSA; https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/committees/paff-committees/animal-health-and-welfare/presentations_en#20221021; https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-10/reg-com_ahw_20221021_asf_bgr.pdf

Эпизоотическая ситуация в мире по данным МЭБ; Россельхознадзор | Федеральная служба по ветеринарному и фитосанитарному надзору; <https://fsvps.gov.ru/ru/iac/zarubezhnye-strany>

<https://www.pigprogress.net/dossier/african-swine-fever/>

ЦОРХВ, Актуална информация за заболяването африканска чума по свинете в Италия, Северна Македония и Европа с бърза оценка на риска (DOI 10.5281/zenodo.5896563);

<https://corhv.government.bg/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4-%D0%94-%D0%A0-%D0%93%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%98-%D0%93%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%98%D0%95%D0%92-%D0%94%D0%92%D0%9C%D0%9D-%D0%97%D0%9E%D0%9E%D0%98%D0%9D%D0%96-%D0%94-%D0%A0-%D0%9D%D0%90%D0%94%D0%95%D0%96%D0%94%D0%90-%D0%9B%D0%A3%D0%9A%D0%90%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%90-%D0%9E%D0%9D%D0%A1-%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%9D%D0%90-n-71-1743>

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

Както и други материали:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

Изготвили:

Д-р Койчо Коев, д.в.м.
Зооинж. д-р Надежда Луканова, онс
Д-р Мадлен Василева
24.11.2022 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ

1. Правно основание

1.1 Национално законодателство

Закон за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД) (в сила от 02.05.2006 г., Обн. ДВ. бр.87 от 1 Ноември 2005г., изм. и доп. ДВ. бр.71 от 11 Август 2020г.)

Закон за управление на хранителната верига, (Обн. ДВ. бр.51 от 5 Юни 2020г.)

Наредба № 102 от 21.08.2006 г. за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта африканска чума по свинете (АЧС), която въвежда изискванията на Директива 2002/60/ЕС в националното законодателство;

Наредба № 23 от 20.01.2006 г. за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните (обн., ДВ, бр. 6 от 20.01.2006 г., в сила от 1.05.2006 г.);

Наредба № 19 от 06.11.2007 г. за ограничаване и ликвидиране на някои екзотични болести по животните и мерките срещу везикулозната болест по свинете (Обн. - ДВ, бр. 95 от 20.11.2007 г., в сила от 20.11.2007 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 9 от 02.02.2010 г., в сила от 02.02.2010 г.);

Наредба № 37 от 31.03.2006 г. за здравните изисквания към животните, от които се добиват суровини и храни за консумация от хора (Обн. - ДВ, бр. 36 от 02.05.2006 г.; изм. и доп., бр. 106 от 10.12.2013 г.);

Наредба № 44 от 20 април 2006 г. за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти (Обн. ДВ. бр.41 от 19 Май 2006 г., изм. ДВ. бр.6 от 22 Януари 2021г.)

РЕШЕНИЕ № 156 от 18 март 2022 година за одобряване на национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите, в Република България за периода 2022 – 2024 г., стр.12

Програма за надзор и контрол на болестта Африканска чума по свинете в България през 2019–2021 г.

Практическо Ръководство за борба с Африканската чума по свинете;

Инструкция за почистване и дезинфекция в епизоотично огнище;

СОП на ЗХОЖ -31 тV. т. 5 за реда и минималните срокове за населване на животновъдни обекти за отглеждане на свине, включително и в обекти, в които животни са умъртвени, поради възникване на огнище на Африканска чума по свинете;

ЦОРХВ, Актуална информация за заболяването африканска чума по свинете в Италия, Северна Македония и Европа с бърза оценка на риска, DOI 10.5281/zenodo.5896563; <https://corhv.government.bg/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4-%D0%94-%D0%A0-%D0%93%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%98-%D0%93%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%98%D0%95%D0%92-%D0%94%D0%92%D0%9C%D0%9D-%D0%97%D0%9E%D0%9E%D0%98%D0%9D%D0%96-%D0%94-%D0%A0-%D0%9D%D0%90%D0%94%D0%95%D0%96%D0%94%D0%90-%D0%9B%D0%A3%D0%9A%D0%90%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%9D-%D0%9E%D0%9D%D0%A1-%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%9D%D0%90-n-71-1743>

ЦОРХВ, Актуализирано научно становище за оценка на риска от АЧС за промишленото свиневодство в Р. България в светлината на най-новите тенденции за осъществяване на биосигурност на фермите и прилагане на съвременен подход, осигуряващ безопасна търговия със свинско месо по стандартите на ОИЕ, DOI 10.5281/zenodo.5054330; <https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%BA%D0%B8%D0%BF-%D0%A6%D0%9E%D0%A0%D0%A5%D0%92-%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D0%90%D0%A7%D0%A1-%D0%B7%D0%B0-n-71-1561>

ЦОРХВ, Научна оценка на АЧС във връзка с определяне на специфичните рискови фактори за поява и разпространение на АЧС преди населване на новорегистриран животновъден обект; DOI 10.5281/zenodo.6244725; <https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%9A%D0%98%D0%9F-%D0%A6%D0%9E%D0%A0%D0%A5%D0%92-%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%90-%D0%9E%D0%A6%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%90-%D0%9D%D0%90-%D0%90%D0%A7%D0%A1-%D0%B2%D1%8A%D0%B2%D1%80%D1%8A%D0%B7%D0%BA%D0%B0-%D1%81-%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%B8%D1%84%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-n-71-1782>

1.2 Международно законодателство

OIE Terrestrial Code Online Access: <https://www.oie.int/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access>;

Код за сухоzemни животни на ОИЕ: <https://www.oie.int/doc/ged/D10905.PDF>

Научните стандарти на ОИЕ включват:

- OIE Terrestrial Animal Health Code, Chapter 15.1. Infection with African Swine Fever Virus
- OIE Terrestrial Animal Health Manual, Chapter 3.8.1 African Swine Fever (Infection with African Swine Fever Virus)

1.3 Европейско законодателство

Регламент 2016/429 от 9 март 2016 г. за заразните болести по животните и за изменение и отмяна на определени актове в областта на здравеопазването на животните;

Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 на Комисията от 7 април 2021 година за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 129, 15.4.2021 г., стр. 1;

Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/623 на Комисията от 15 април 2021 година за изменение на приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 131, 16.4.2021г., стр. 137—167

Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/811 на Комисията от 20 май 2021 година за изменение на приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 180, 21.5.2021г., стр. 114—146;

Делегиран регламент (ЕС) 2020/687 на Комисията от 17 декември 2019 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на правила за профилактика и контрол на някои болести от списъка, ОВ L 174, 3.6.2020г., стр. 64—139

Решение за изпълнение (ЕС) 2020/1780 на Комисията от 27 ноември 2020 година за изменение на приложението към Решение за изпълнение 2014/709/ЕС относно мерките за контрол на здравето на животните във връзка с африканската чума по свинете в някои държави членки, L 399, 30.11.2020г., стр. 12—38;

Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/205 от 14 февруари 2022 година за изменение на приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 34, 16.2.2022г., стр. 6—45;

Решение за изпълнение (ЕУ) 2022/62 на Комисията от 14 януари 2022 година относно някои спешни мерки във връзка с африканската чума по свинете в Италия ОВ L 10, 17.1.2022г., стр. 84—87

European Commission working document SANTE/7112/2015- principles and criteria for geographically and temporally defining ASF regionalization: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/ad_control-measures_asf_wrk-doc-sante-2015-7112.pdf ;

European Commission **working document SANTE/7113/2015** - the Strategic approach to the management of African Swine Fever for the EU. The ASF Strategic approach is aimed to the EU countries affected by the disease and to EU countries free from the disease with a risk of introduction: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/ad_control-measures_asf_wrk-doc-sante-2015-7113.pdf ;

Законодателство: Регламент за прилагане (ЕС) 2021/605 определя специални мерки за контрол на африканската чума по свинете беше приет от Комисията въз основа на новата правна рамка на Регламент (ЕС) 2016/429 („Закон за здравето на животните“) В Съюза се прилагат специални мерки за контрол на африканската чума по свинете в допълнение към правилата за превенция и контрол на някои болести от списъка, определени в Делегиран регламент (ЕС) 2020/687 на Комисията.

Мерки за зонироване на ЕС: Въз основа на епидемиологичната ситуация на африканската чума по свинете, областите, засегнати от това заболяване в съответните държави-членки, са изброени като зони с ограничен достъп I, II и III в приложение I към Регламент за прилагане (ЕС) 2021/605. Последните специфични мерки за зонироване, предприети по отношение на развитието на ситуацията с африканската чума по свинете в Съюза, са включени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/205 на Комисията от 14 февруари 2022 г., изменящ Приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 на Комисията за определяне на специални мерки за контрол на африканската чума по свинете.

На базата на законодателството е разработена карта обобщаваща мерките за зонироване за африканска чума по свинете в Съюза и интерактивен инструмент за мерките на ЕС за зонироване на АЧС. Тя предоставя индикативно представяне на ограничени зони I, II и III, изброени в приложение I на Комисията Регламент за прилагане (ЕС) 2021/605, последно изменен с Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/205 на Комисията от 14 февруари 2022 г. Картата също така предоставя индикативно представяне на заразена зона за африканска чума по свинете, както е посочено в Решение за изпълнение (ЕС) 2022/62 на Комисията от 14 януари 2022 г., свързани с Африканска чума по свинете в Италия.

Научни оценки на ЕОБХ

Следните научни оценки са предоставени от ЕОБХ на Европейската комисия във връзка с АЧС:

Scientific opinion on ASF Exit Strategy: Providing cumulative evidence of the absence of African swine fever virus circulation in wild boar populations using standard surveillance measures;

Epidemiological analyses of African swine fever in the European Union (November 2018 to October 2019);

Scientific Report on Epidemiological analyses of African swine fever in the European Union (November 2017 until November 2018);

Scientific Opinion on African Swine Fever in wild boar Scientific Report on Epidemiological analyses of African swine fever in the Baltic States and Poland;

Supporting publication Report on Simulation-based investigation of African swine fever spread and control in wildlife without consideration of human non-compliance to biosecurity

Scientific report - African Swine Fever epidemiological analysis;

Scientific Opinion on African Swine Fever and wild boar;

Updated Scientific Opinion on African Swine Fever on the risk of introduction into the EU;

Scientific Report of EFSA on the Evaluation of possible mitigation measures to prevent introduction and spread of African swine fever virus through wild boar;

Scientific Opinion on the Role of Tick Vectors in African Swine Fever in Eurasia;

Scientific Opinion on African Swine Fever on the risk of introduction into the EU;

EFSA Risk assessment of African swine fever in the south-eastern countries of Europe;

EFSA Research gap analysis on African swine fever;

EFSA Scientific Opinion on ASF 'Research priorities to fill knowledge gaps in the control of African swine fever: possible transmission of African swine fever virus by vectors';

EFSA Scientific Opinion on African swine fever and outdoor farming of pigs;

EFSA Technical Report 'Epidemiological analysis of African swine fever in the European Union (September 2019 to August 2020);

EFSA Scientific Opinion on 'Ability of different matrices to transmit African swine fever virus.